

Evidencijski broj / Article ID:

19628990

Vrsta novine / Frequency:

Dnevna / Daily

Zemlja porijekla / Country of origin:

Hrvatska / Croatia

Rubrika / Section:

Magazin

OTS:

Spisateljica i feministička ikona američke scene, gošća dvadesetog festivala europske kratke priče na Zoomu

SIRI HUSTUEDT

Moja bitka protiv Trumpova trostrukog mraka

PIŠE: KARMELOA DEVČIĆ

AFP

Sjedinjene Države izrasle su na dva velika zločina - na ubijanju Indijanaca i domorodačkog stanovništva te na zločinu koji je počinjen robovlasištvom. Imamo i dalje konfederacijske simbole i spomenike po Jugu. Što biste pomislili da kao turist dodete u Njemačku pa vidite spomenike Hitleru, Goebbelsu, Göringu?

Bio je dogovor da Siri Hustvedt za ovaj intervju nazovemo u devet ujutro. Telefonska sekretarica javljala je da smo dobili stan Siri Hustvedt i Paula Auster, ali na poziv nije bilo odgovora. Ostavljamo poruku. Gotovo u isti čas stigao je mail s isprikom i molbom da zovemo ponovo. "Izgubila sam se", objašnjava Siri Hustvedt, "radeći na nekom tekstu". Kad je telefon zvonio i kad je čula poruku, ostala je zatečena da je već devet, nije stigla do slušalice.

"Ustajem oko šest, počinjem pisati oko 6.30. Ti sati pisanja proteknu jako brzo. Jutros su mi projurili. Imam, ja to nazivam, jutarnji možak. Zato mi je jako bitno raditi u terezane sate. U krevet odlazim već oko 22 sata. Pandemija je učinila da mi je još lakše voditi takav život", razgovorljivo će Hustvedt, spisateljica i aktivistica, poznata feministička ikona američke scene.

Paul Auster na Zoomu otvara ove godine jubilarni, dvadeseti Festival europske kratke priče. Siri Hustvedt također je gošća Festivala; osim nje, na Zoomu će za hrvatsku festivalsku publiku govoriti i Lidya Davis te Lorrie Moore.

"Moj se život, zapravo, pandemijom nije puno promijenio. Nemam ono što ljudi nazivaju 'regularnim poslom', moje je da ujutro usta-

nem, pišem i čitam, doduše, trebala sam putovati na književne festivale u Australiju, Čile i Svedsku, sve je to otkazano. Ali, unatoč činjenici da se moj život i nije puno promijenio, moje poimanje vanjskog svijeta jako se promijenilo. Nama ljudima svojstveno je da računamo na neku vrstu sigurne budućnosti; koliko god to bilo izvjesno ili ne, svojstveno nam je da se krećemo u tu budućnost koja jako nalikuje našoj prošlosti. Ta nesigurnost, neizvjesnost, osjećaj da se svijet dramatično promijenio, ne samo da se moj grad promijenio, nego da se tako brzo promijenio virusom obijezen čitav svijet, bila mi je duboko dezorientirajuće iskustvo. I dok vam ovo govorim, kako sam svjesna da sam, zapravo, među sretnijima jer nitko mi blizak nije umro, nisam

ostala bez posla, pandemija mi nije donijela velike potrese, a ipak me to sve duboko pogodilo, promijenilo moj osjećaj realnosti", govori polako, kao da je i sama još zatečena vlastitim osjećajima.

Otvaranje New Yorka

Cijepi se, dometne spontano, na sve strane ljudi oko nje. Kako izgleda New York ovih dana? "Grad se sada, prvi put nakon ozujka prošle godine, polako otvara. Ne može se reći da smo se vratili u vrijeme prije pandemije, na ulicama je i dalje pola ljudi s maskom na licu. Više od polovice Njujorčana je cijepljeno, poličeli su cijepiti i djecu stariju od 12 godina. Mnogi i dalje okljevaju, no pokušavaju ih uvjeriti da je to bitno. Osjeća se gotovo pa i neko slavlječko raspoloženje."

Evidencijski broj / Article ID:

19628990

Vrsta novine / Frequency:

Dnevna / Daily

Zemlja porijekla / Country of origin:

Hrvatska / Croatia

Rubrika / Section:

Magazin

OTS:

"Razumijem. A imate i novog predsjednika", kažem. U četiri godine Trumpova mandata Hustvedt je o politici pisala više nego ikada prije. S Paulom Austerom i nekolikom kolega pisaca pokrenula je internetsku stranicu Writers Against Trump, koja je, nakon što je Trump izgubio izbore, preimenovana u Writers For Democratic Action.

Je li notorni Trump, makar i na posve bizaran način, pridonio emancipaciji američkih žena?

"Ideje koje je u Americi osnažila Trumpova vlast nisu nove, to je trostruki mrok - mizoginija, ksenofobija, rasizam. Sve je to duboko ukorijenjeno u američkom društvu. No, Trump je te sile doveo na vlast, na način na koji to ovdje nismo prije vidali. Kao da smo bili izabrali povratak u neku daleku mračnu prošlost."

Antidemokratska sila

Trumpovi pristaše u siječnju su pokazali da su spremni ići jako daleko, da su antidemokratska sila u američkom društvu, i to je postalo zastrašujuće opasno. U ovoj zemlji odjednom smo dobili osjećaj kao da gradanski rat nikada nije završio i da je republika ugrožena. Sjedinjene Države izrasle su na dva velika zločina - na ubijanju Indijanaca i domorodačkog stanovništva te na zločinu koji je počinjen robovlasištvo. Imamo i dalje konfederacijske simbole i spomenike po Jugu. Što biste pomislili da kao turist dodete u Njemačku pa vidite spomenike Hitleru, Goebbelsu, Göringu? Zaključili biste da se ta zemlja nikad nije uhvatila rješavanja problema iz prošlosti. Eto, tako Amerika nikad nije odradila vlastitu prošlost, i jedan dio ljudi u Americi to niti ne želi napraviti. Trumpova je mizoginija pozvala žene na ustakan jer u mnogim je patrijarhalnim zajednicama ta agenda ponešto prikrivena. Naravno da ste djelomično svjesni da su žene gradane drugog reda, u poslovnim krugovima, kad se dijeli plaća i slično, no ta otvorena mizoginija koja je došla s Trumpom mnogima je pomogla da osvijeste razna pitanja kad je riječ o položaju žena.

Tako je bilo i s otvorenim rasizmom koji je pridonio da ovdje ojača borba za građanska prava. Mnoge su se stvari u Americi za tih Trumpovih godina vlasti potencirale. Ironija je da je ta otvorena agresija prema ženama dovela do svjesnosti mnogih žena i muškaraca, do toga da su se zamislili nad tim cijelim sustavom."

Jedna od rasprava koja se posljednjih mjeseci provlači američkom književnom scenom vezana je uz prijevode Amande Gorman.

Od Nizozemske do Španjolske i dalje, po raznim zemljama svijeta odbijeni su prijevodi pjesama Gorman akо ih nije potpisao crnac ili crnkinja. Trebaju li doista američku pjesnikinju i aktivisticu koja je postala globalno poznata nakon što je na inauguraciji Joea Bidena citala svoje stihove "The Hill We Climb" prevoditi samo crnci?

"O tome se ovdje puno govori, ali stvar je prilično kompleksna. Jer, pitanje od kojeg treba krenuti jest što znači identitet i što identitet daje osobi. Identitet je kompleksna kategorija - visok, nizak, bogat, siromasan, nacionalnost, regija, kultura u kojoj je netko odrastao... Ako ste crnac odrastao u Nigeriji, nije isto kao da ste crnac odrastao u Alabami. U medijima se o tome izbjegava govoriti kompleksnije, sve ostaje na površini. Kao spisateljica osjećam da

AP

Književni par. Siri Hustvedt i Paul Auster četrdeset godina žive zajedno

SVE ŠTO JE U MENI NORVESKO JAKO JE BLISKO MOJEM DJETINJSTVU. PAMTIM DA SMO, KAD SAM BILA DIJETE, SVI IŠLI PLIVATI GOLI U GORSKOM JEZERU I U OCEANU. CIJELA OBITELJ. I NITKO NIJE NISTA ČUDNO VIDILO U TOME. ZA RAZLIKU OD NORVEŽANA, AMERIKANCI SU PUNO VIŠE PURITANCI

je moj posao ući u cipele druge osobe, postati taj netko drugi. Napišem roman i u njemu je glas drugih ljudi. No, postoje granice do kojih mogu ići s obzirom na moje iskustvo i znanje. I baš svi imamo neke limite. Zanima me nigerijska književnost, ali nikada u svojoj knjizi ne bih pisala o Nigerijcima jer o tome ne znam dovoljno. Pitanje je kako ta ograničenja, koja svi imamo, funkcioniraju kad je riječ o prijevodima.

Generalno, mislim da su pitanja u toj diskusiji postavljena na krivi nacin i da je rasprava vodena prilično primitivno. Jer, uzeti boju kože kao jedini kriterij je jako pojednostavljuvanje identiteta. S rasonom se manipulira na različite načine."

Hustvedt je rođena u SAD-u, ali majka joj je Norvežanka i sama je dio mladosti proveula u Norveškoj.

"Jako mi je bitna činjenica da sam odrasla govoreći dva jezika, jer to mi je dalo posve drugačij pogled na svijet oko mene. Dalo mi je saznanje da ima riječi u jednom jeziku koje možda i ne postoje u drugom jeziku i da imate mogućnost vidjeti nešto što ne biste vidjeli da nemate tu alternativu drugog jezika. To mi je od djetinjstva dalo mogućnost da se zainteresiram za razne poglede, za alternative, da vidim da stvari nisu jednoznačne"

Autorica sedam romana (u nas su prevedeni "Ljeto bez muškaraca", "Što sam volio" i "Zavezanih očiju") te zbirke poezije možda je i poznatija po svojim esejima negoli po fikciji koju je napisala. Objavljuje i znanstvene članke na temu neuroznanosti, psihologije i filozofije.

Četrdeset pet godina živi u New Yorku, gotovo četrdeset u braku s Paulom Austerom. Što je norveško u njoj ostalo do danas?

"Sve što je u meni norveško jako je blisko mojem djetinjstvu. Pamtim da smo, kad sam bila dijete, svi išli plivati goli u gorskom jezeru i u oceanu. Cijela obitelj. I nitko nije išta čudno video u tome. Za razliku od Norvežana, Amerikanci su puno više puritanci, nervozni su kad se dođe do pitanja o tijelu. U Norveškoj i danas imam osjećaj da sam kod kuće, to je duboko u meni i to je,

valjda, moja veza s majkom s kojom sam bila jako bliska i koja je umrla prije dvije godine. No, zapravo ne znam je li što u mojoj osobnosti norveško. Imam 66 godina, o sebi volim razmišljati kao o kozmopolitkinji, građanki svijeta. Donekle je to rezultat čitanja, puno čitanja."

Hustvedt desetljećima čita barem četiri sata dnevno. "S knjigama čovjek putuje. Ako to i nisam došao dosegnuo, moj cilj je definitivno postati neprovincijalna osoba s fleksibilnim identitetom koji je više pluralan negoli singularan."

Starenje, kako ona to kaže, donosi - akumulaciju.

"Ono što trenutno osjećam jest akumulacija. Čitam puno sati svaki dan i to traje kako, jako puno godina, a to pridonosi akumulaciji kakvoga god materijala. Ja se stvarno osjećam duboko obogaćenom time, tom akumulacijom. Ne možete se tako osjećati kad imate osamnaest. Jako se dobro sjećam trenutka za vrijeme studija, na prvoj godini, nešto sam čitala, bilo je jako dobro i bila sam impresionirana tim sintetiziranim znanjem i razumijevanjem svijeta i stvarnosti koju je pokazivalo autor. Bila sam i zavidna. Pamtim da sam to čitala u knjižnici i povremeno bila zastala da razmislim. Pomicala sam hoću li ikad biti u stanju napisati takvo što, hoću li ikad i približno toliko znati. Danas mislim da, ako konstantno dodajete u sebe, dode trenutak kad sazrete, kad dode ta mogućnost sumiranja. I to je sjajan osjećaj. A možete ga imati samo s godinama, kad dodete u neke već stare godine."

Dva snažna glasa

Dva snažna glasa, Hustvedt i Auster četrdeset godina žive jedno pokraj drugog. "Imam neku svoju teoriju u koju sam vjerovala i prije nego što sam srela supruga. Čitala sam puno filozofije i zaključila da su dva modela za ljubavne односе. Jedan je mehanički model, koji kaže da je priroda poput stroja, da je i ljubavna veza poput stroja, ona se kreće i okreće, okreće se i okreće sljedeći jednu dinamiku. I na koncu se slomi. Drugi model je organski model, koji je poput drveta. Drvo raste, postaje sve veće i veće... Razlog što smo mi još u braku jest to što je to više organski negoli je strojna dinamika. Ljudi ne ostaju isti, mi smo proces, stalno smo u nekom gibanju, moramo se u neku ruku i prilagođavati na tom životnom putu. Kad napravimo tu prilagodbu, možemo dalje. Život nas dvoje je dijalog. Zanimljivi dijalog, i ta konverzacija nikad ne pristaje."

Auster je, pak, komentirajući Hustvedt jednom rekao da živi vjerojatno s najpametnjom ženom koju je upoznao. Oboje svoj rukopis prvo daju na čitanje jedno drugome. "Vjerujem joj posve, potpuno. Knjiga ne izade iz naše kuće dok god mi ona ne potvrđi da je svaka rečenica dobro napisana", rekao je Auster. □